

Sygn. akt III AUa 481/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 marca 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący - Sędzia: SA Ewa Jankowska

Sędziowie: SA Magdalena Kostro-Wesołowska (spr.)

SO del. Sylwia Gózdź

Protokolant: st.sekr.sądowy Aneta Wąsowicz

po rozpoznaniu w dniu 21 marca 2016 r. w Warszawie

sprawy E. R.

przeciwko Dyrektorowi Wojskowego Biura Emerytalnego w W.

o wojskową rentę rodzinną

na skutek apelacji E. R.

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie XIV Wydział Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 5 grudnia 2014 r. sygn. akt XIV U 2097/14

oddala apelację.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Warszawie XIV Wydział Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 5 grudnia 2014 r. oddalił odwołanie E. R. od decyzji Dyrektora Wojskowego Biura Emerytalnego w W. z dnia 4 marca 2014 r. odmawiającej przyznania jej wojskowej renty rodzinnej.

Sąd Okręgowy ustalił, że odwołująca się (ur. (...), winno być 1956 r.) jest wdową po zmarłym w dniu 19 października 1984 r. Z. R., żołnierzu zawodowym. Odwołująca się ma dwojkę dzieci - syna M. (ur. (...)) i córkę J. (ur. (...)).

Wojewódzki Sztab Wojskowy w Ł. 3 czerwca 1985 r. wydał decyzję, na mocy której odwołująca się wraz z dwojką dzieci nabyła uprawnienie do wojskowej renty rodzinnej od 1 listopada 1984 r. Podstawą przyznania świadczenia były przepisy obowiązującej wówczas ustawy z dnia 16 grudnia 1972 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin (Dz. U. z 1983 r. nr 29, poz. 139, ze zm., dalej jako: ustawa zaopatrzeniowa z 1972 r.).

Decyzją rewaloryzacyjną z 20 kwietnia 1994 r. ustalono wysokość renty rodzinnej dla trzech osób, tj. dla odwołującej się i dwojga jej dzieci.

Decyzją zamienną z 20 czerwca 1994 r. ustalono wysokość świadczenia dla dwóch osób, a wstrzymano wypłatę renty rodzinnej dla odwołującej się w związku z osiąganym dodatkowym dochodem.

E. R. nie odwoływała się od powyższych decyzji.

Dalej Sąd Okręgowy ustalił, że w 2004 r. Dyrektor Wojskowego Biura Emerytalnego przyznał odwołującej się prawo do renty rodzinnej w związku z czasową niezdolnością do pracy orzeczoną przez lekarza orzecznika ZUS i świadczenie to było wypłacane do 31 stycznia 2012 r. Z kolei decyzją z 4 czerwca 2012 r. Dyrektor Wojskowego Biura Emerytalnego w W. odmówił przyznania odwołującej się prawa do renty rodzinnej od dnia 1 lutego 2012 r. Podstawą było orzeczenie lekarza orzecznika ZUS stwierdzające ustąpienie niezdolności do pracy.

Z dalszych ustaleń Sądu pierwszej instancji wynika, że Sąd Okręgowy w Warszawie wyrokiem z 12 lutego 2013 r., wydanym w sprawie o sygn. akt XIV U 2984/12, oddalił odwołanie wnioskodawczyni od decyzji organu emerytalnego z dnia 24 sierpnia 2012 r. Wyrok ten uprawomocnił się w dniu 6 marca 2013 r.

W dniu 12 lutego 2014 r. odwołująca się zgłosiła w organie emerytalnym wniosek o przywrócenie prawa do renty rodzinnej.

Decyzją z dnia 4 marca 2014 r. organ emerytalny na podstawie art. 31 i art. 24 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (aktualnie jednolity tekst: Dz. U. z 2015 r., poz. 330, dalej jako: ustawa zaopatrzeniowa z 1993 r.) oraz art. 70 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2013 r., poz. 1440, aktualnie jednolity tekst: Dz. U. z 2015 r., poz. 748, dalej jako: ustawa emerytalna) odmówił wnioskodawczyni przyznania wojskowej renty rodzinnej.

Powyższy stan faktyczny Sąd pierwszej instancji ustalił na podstawie materiału dowodowego zebranego w sprawie, w tym na podstawie dokumentacji zgromadzonej w aktach rentowych, której prawdziwość i rzetelność nie była przez żadną ze stron kwestionowana. Sąd również nie znalazł podstaw do podważenia jej wiarygodności z urzędu. Według Sądu stan faktyczny zresztą nie był sporny, strony różniły się co do oceny skutków prawnych zaistniałych okoliczności. Przy takich ustaleniach faktycznych Sąd Okręgowy uznał odwołanie za bezzasadne. Sąd powołał art. 70 ust. 1 ustawy emerytalnej, zgodnie z którym wdowa ma prawo do renty rodzinnej, jeżeli:

- 1) w chwili śmierci męża osiągnęła wiek 50 lat lub była niezdolna do pracy albo
- 2) wychowuje co najmniej jedno z dzieci, wnuków lub rodzeństwa uprawnione do renty rodzinnej po zmarłym mężu, które nie osiągnęło 16 lat, a jeżeli kształci się w szkole - 18 lat życia, lub jeżeli sprawuje pieczę nad dzieckiem całkowicie niezdolnym do pracy oraz do samodzielnej egzystencji lub całkowicie niezdolnym do pracy, uprawnionym do renty rodzinnej. Stosownie do ust. 2 art. 70, prawo do renty rodzinnej nabywa również wdowa, która osiągnęła wiek 50 lat lub stała się niezdolna do pracy po śmierci męża, nie później jednak niż w ciągu 5 lat od jego śmierci lub od zaprzestania wychowywania osób wymienionych w ust. 1 pkt 2.

Renta rodzinna przyznana wdowie ze względu na osiągnięcie wieku 50 lat przysługuje dożywotnio. Prawo wdowy do renty rodzinnej powstałe nie ze względu na wiek ustanie w przypadku:

- 1) ustąpienia u wdowy niezdolności do pracy;
- 2) zaprzestania wychowywania osób wymienionych w art. 70 ust. 1 pkt 2. Zaprzestanie wychowywania może nastąpić z przyczyn dotyczących wdowy lub osób wychowywanych (np. osiągnięcie wieku 16/18 lat, ustanie uprawnień do renty rodzinnej po zmarłym mężu);
- 3) zaprzestania sprawowania pieczy nad dzieckiem, o którym mowa w art. 70 ust. 1 pkt 2. Zaprzestanie sprawowania pieczy może nastąpić z przyczyn dotyczących wdowy lub dziecka (np. ustąpienia całkowitej niezdolności do pracy).

Sąd Okręgowy wskazał, iż prawo do wojskowej renty rodzinnej ustala się według stanu prawnego aktualnego w dniu złożenia wniosku. Odwołująca się wniosek o prawo do renty rodzinnej złożyła w dniu 12 lutego 2014 r. Wiek 50 lat ukończyła (...), a więc po 22 latach od śmierci męża i po upływie 7 lat od ukończenia przez uczącą się córkę J. (ur. (...)) - 18 lat życia, tj. po upływie terminu, o którym mowa w art. 70 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 ustawy emerytalnej.

W ocenie Sądu pierwszej instancji bezpodstawne jest powoływanie się przez wnioskodawczynię na prawa nabyte, ponieważ przepisy ustawy z dnia 16 grudnia 1972 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin utraciły moc prawną.

Na podstawie powołanych wyżej przepisów i art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. Sąd Okręgowy orzekł o oddaleniu odwołania, uznając zaskarżoną decyzję za prawidłową.

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego wniosła odwołująca się. Apelująca zaskarżyła wyrok w całości podnosząc zarzuty:

- naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. przez dowolną ocenę materiału dowodowego; skarżąca wskazała, że prawo do renty nabyła w 1984 r. na podstawie obowiązującej ustawy z dnia 16 grudnia 1972 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin i na podstawie warunków w niej określonych „w odniesieniu do zmienionej ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. art. 53 ust 1”;

- wadliwej oceny stanu faktycznego i pomijanie w/w warunku przyznania prawa do renty rodzinnej według obowiązujących przepisów nabytych przed zmianą ustawy.

W uzasadnieniu apelująca podniosła, że Wojewódzki Sztab Wojskowy w Ł. przyznał jej i dwojgu jej małoletnim dzieciom prawo do wojskowej renty rodzinnej po zmarłym mężu por. Z. R., wydając w tym przedmiocie decyzję z dnia 1 listopada 1984 r. Podstawą prawną, w oparciu o którą organ emerytalny ustalił prawo do renty rodzinnej, były obowiązujące wówczas przepisy ustawy z dnia 10 grudnia 1972 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin.

Zgodnie z art. 24 ust. 1 tej ustawy (według tekstu jednolitego art. 25 ustawy – dopisek Sądu Apelacyjnego) wdowa ma prawo do renty po zmarłym mężu - żołnierzu, jeżeli spełniła jeden z poniższych warunków:

1) wychowywała co najmniej jedno z dzieci uprawnionych do renty rodzinnej po zmarłym żołnierzu, w wieku do 18 lat, a jeżeli uczęszczały one do szkoły - w wieku do 20 lat;

2) stała się inwalidką przed śmiercią żołnierza lub w ciągu 5 lat po jego śmierci albo po ustaniu prawa do renty z tytułu wychowywania dzieci;

3) ukończyła 50 lat życia przed śmiercią męża lub w ciągu 5 lat po jego śmierci albo po ustaniu prawa do renty rodzinnej z tytułu wychowywania dzieci albo z tytułu inwalidztwa.

W ocenie apelującej, która podkreśliła, że nabyła prawo do renty rodzinnej z tytułu wychowywania dzieci, zgodnie z powyższym zapisem ustawowym - prawo do renty rodzinnej zachowała do czasu ukończenia przez młodszego dziecko 20 lat (uczęszczało do szkoły). Ponieważ młodszego dziecko 20 lat ukończyło w dniu 16 listopada 2001 r., a apelująca 50 lat w dniu 30 września 2006 r. - czyli w okresie 5 lat od czasu zaprzestania wychowywania dziecka, to zachowała prawo do pobierania renty rodzinnej należnej wdowie po zmarłym żołnierzu zawodowym.

Dalej skarżąca zauważyła, że po upływie dziesięciu lat od przyznania renty rodzinnej weszły w życie przepisy ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (Dz. U. z 1994 r. nr 10, poz. 36 ze zm.). W „przepisach przejściowych i końcowych” ustawy z 1993 r., w dziale IX, zostało określone (art. 53 ust. 1), że emerytury i renty, do których prawo zostało określone na podstawie wcześniej obowiązujących przepisów, stają się emeryturami i rentami w rozumieniu tej ustawy, których wysokość ustala się na nowo z urzędu. Tym samym nie uległo ustaleniu na nowo prawo do renty, a jedynie wysokość świadczenia.

Apelująca powołała się na to, że w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji organ emerytalny podał, że bezzasadne jest powoływanie się na prawa nabyte, ponieważ przepisy ustawy zaopatrzeniowej z 1972 r. utraciły moc prawną w 1994 r., a decyzja z 3 grudnia 1984 r. o ustaleniu wojskowej renty rodzinnej była decyzją otwartą i nie zakreślała jej

ram czasowych. Jest to niezgodne ze stanem faktycznym, gdyż w zaświadczeniu wydanym przez Wojewódzki Sztab Wojskowy w Ł. 31 października 1985 r. uprawnienia do renty rodzinnej zostały ustalone do dnia 31 października 1997 r., tj. do dnia 18-tych urodzin syna (art. 24 ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej z 1972 r), a tym samym zostały dokładnie określone warunki uprawnień do renty rodzinnej z tytułu wychowywania uczących się dzieci. Fakt ten potwierdzony jest także w decyzjach WBE wydawanych do 1993 r.

Dalej apelująca zauważyła, że decyzją rewaloryzacyjną z dnia 20 kwietnia 1994 r. organ emerytalny ustalił nową wysokość świadczenia dla trzech osób, a podstawą wypłaty dla trzech osób było orzeczenie o związku śmierci żołnierza ze służbą. Decyzją zamienną z dnia 20 czerwca 1994 r. organ emerytalny ustalił nową wysokość renty rodzinnej dla dwóch osób, wstrzymał wypłatę dla apelującej ze względu na osiągnięty dochód. W decyzji tej nie została wskazana szczegółowa podstawa prawna zmieniająca uprawnienia związane z wychowywaniem uczących się dzieci i nie została wydana decyzja uchylająca wcześniej nadane uprawnienia. Decyzja ta dotknięta jest wadą formalną wobec naruszenia art. 107 § 1 k.p.a. Decyzja ta nie została zaskarżona, gdyż w swej treści nie wskazywała na zmianę warunków wcześniejszej ustawy dotyczących wychowywania uczących się dzieci. Punkt 14 pouczenia decyzji wskazuje, że tracą moc obowiązującą wszystkie decyzje w zakresie ustalonych nimi świadczeń pieniężnych za okres poprzedzający datę ustalenia świadczenia niniejszą decyzją, a tym samym nie zmienił się zakres nabytych praw.

W ocenie skarżącej prawodawca przez zmianę ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. nie pozbawił jej nabytego prawa do renty z tytułu zaprzestania wychowywania dzieci, a jedynie ustalił na nowo z urzędu wysokość świadczenia. Zakres praw nabytych do świadczenia - renty rodzinnej po zmarłym mężu - jest uznawany za zasadę konstytucyjną. Zasada ta wyprowadzona jest z zasady niedziałania prawa wstecz, czyli z zasady zaufania obywatela do państwa i obowiązującego w nim prawa, a obecnie także konstytucyjnej zasady demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej. Brak ochrony praw nabytych jest naruszeniem porządku prawnego, naruszeniem ustawy zasadniczej, podważa również zasadę zaufania obywateli do państwa.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja odwołującej się jest niezasadna.

Na wstępie rozważań Sąd Apelacyjny stwierdza, że stan faktyczny ustalony przez Sąd pierwszej instancji, wbrew podniesionemu w apelacji zarzutowi naruszenia art. 233 § 1 k.p.c., jest ustalony w zasadzie prawidłowo, choć pominięto, że w dniu 3 grudnia 1984 r. została wydana decyzja zaliczkowa o ustaleniu wojskowej renty rodzinnej dla trzech osób uprawnionych, czyli dla odwołującej się i dwojga jej małoletnich dzieci (do tej decyzji odwołuje się apelująca), jak i pominięto wydanie kolejnej decyzji zaliczkowej w dniu 13 lutego 1985 r. (zamienną), w której stwierdzono utratę mocy z dniem 28 lutego 1985 r. poprzedzającej ją decyzji zaliczkowej z 3 grudnia 1984 r. Decyzją określoną jako „czasowa” i „zamienna” z dnia 11 czerwca 1985 r. ustalono prawo do renty rodzinnej w związku ze śmiercią żołnierza Z. R. dla trzech osób uprawnionych. Z decyzji z dnia 20 czerwca 1994 r. wynika, jak podał Sąd Okręgowy, że została ona wydana w związku „z wstrzymaniem części renty rodzinnej przysługującej apelującej z powodu osiągnięcia przez nią dochodów” – w aktach rentowych znajduje się zaświadczenie o zatrudnieniu i wysokości miesięcznego wynagrodzenia z dnia 27 maja 1994 r. (k – 67 a. r.). Z akt rentowych wynika również, że apelująca była uprawniona do wojskowej renty rodzinnej od 1 października 2007 r. (decyzja z dnia 24 października 2007 r. o przyznaniu świadczenia oraz decyzja z dnia 24 października 2007 r. o zawieszeniu prawa z powodu osiągnięcia przychodu z tytułu dodatkowego zarobkowania w wysokości powyżej 130% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia, wypłata nastąpiła od 1 czerwca 2008 r.) do 31 stycznia 2012 r. (okoliczność podana przez Sąd Okręgowy). Skarżąca zarzucając naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. nie wskazała w zasadzie, w czym miałyby się przejawiać naruszenie zasad swobodnej oceny dowodów, którego miałby się dopuścić Sąd Okręgowy. Stąd też ustalenia poczynione przez Sąd pierwszej instancji, z powyższym uzupełnieniem, Sąd Apelacyjny przyjmuje za własne.

Bezsporne jest, że wnioskodawczyni nabyła prawo do wojskowej renty rodzinnej na podstawie art. 24 pkt 1 w związku z art. 25 ust. 1 pkt 1 ustawy zaopatrzeniowej z 1972 r.

Intencją odwołującej się w toku postępowania było wykazanie, że przepisy powyższej ustawy mają w dalszym ciągu zastosowanie do jej sytuacji życiowej, a swoje uprawnienie do wojskowej renty rodzinnej wywodziła z art. 25 ust. 1 pkt 3, który stanowił, że wdowie przysługuje prawo do renty rodzinnej, jeżeli ukończyła 50 lat życia przed śmiercią żołnierza (emeryta, rencisty) lub w ciągu 5 lat po jego śmierci albo po ustaniu prawa do renty rodzinnej z tytułu wychowywania dzieci, wnuków lub rodzeństwa albo z tytułu inwalidztwa, w związku z art. 25 ust. 1 pkt 1.

Stanowiska tego nie sposób uznać za trafne. W art. 25 ust. 1 ustawa zaopatrzeniowa z 1972 r. przyznała wdowie po zmarłym żołnierzu zawodowym prawo do renty rodzinnej z trzech odrębnych tytułów. Po pierwsze - art. 25 ust. 1 pkt 1 - z tytułu wychowywania co najmniej jednego z dzieci, wnuków lub rodzeństwa w wieku do 18 lat, a w razie uczęszczania do szkoły - w wieku do 20 lat, albo sprawowania pieczy nad dzieckiem zaliczonym do I lub II grupy inwalidów - uprawnionych do renty rodzinnej po zmarłym żołnierzu (emerycie, renciście). Po drugie - art. 25 ust. 1 pkt 2 - z tytułu stania się inwalidką przed śmiercią żołnierza (emeryta, rencisty) lub w ciągu 5 lat po jego śmierci albo po ustaniu prawa do renty rodzinnej z tytułu wychowywania dzieci, wnuków lub rodzeństwa. Po trzecie - art. 25 ust. 1 pkt 3 - z tytułu ukończenia 50 lat życia przed śmiercią żołnierza (emeryta, rencisty) lub w ciągu 5 lat po jego śmierci albo po ustaniu prawa do renty rodzinnej z tytułu wychowywania dzieci, wnuków lub rodzeństwa albo z tytułu inwalidztwa. Jak wskazano, skarżąca nabyła prawo do renty rodzinnej z tytułu wychowywania dzieci określone w art. 25 ust. 1 pkt 1 ustawy zaopatrzeniowej z 1972 r. Zgodnie z art. 53 ust. 1 pkt 1 ustawy zaopatrzeniowej z 1993 r., która zastąpiła ustawę z 1972 r., renty, do których prawo zostało ustalone na podstawie przepisów dotychczasowych (a więc także na podstawie art. 25 ust. 1 pkt 1 ustawy zaopatrzeniowej z 1972 r.), stały się rentami w rozumieniu tej ustawy (tj. ustawy z 1993 r.). Tak więc pomimo zmiany przepisów apelująca miała prawo do renty rodzinnej z tytułu wychowywania dzieci uzyskane na podstawie art. 25 ust. 1 pkt 1 ustawy z 1972 r., które przysługiwało jej do ukończenia przez jej córkę J. 20 lat, co nastąpiło 16 listopada 2001 r. Z akt rentowych i ustaleń Sądu Okręgowego wynika fakt „wstrzymania części renty rodzinnej przysługującej odwołującej się z powodu osiągnięcia dochodów”, co w zasadzie było równoznaczne z zawieszeniem prawa i nie zmienia oceny, że samo prawo przysługiwało apelującej (była osobą uprawnioną do renty) nadal do dnia wystąpienia wskazanych w ustawie przesłanek powodujących jego ustanie, tj. do osiągnięcia przez córkę J. wieku 20 lat; doszło jedynie do wstrzymania jego realizacji (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z 11 sierpnia 1994 r., II URN 25/94, OSNAPiUS 1995 nr 1, poz. 11). Nie ulega jednak wątpliwości, że prawo do renty z rozważonego wyżej tytułu ustало 16 listopada 2001 r. (gdy J. R. osiągnęła 20 lat). Nie mogło też wówczas powstać prawo skarżącej do tej renty z tytułu osiągnięcia 50 lat w okresie 5 lat od ustania prawa do renty rodzinnej z tytułu wychowywania dzieci, bo 50 lat ukończyła dopiero 30 września 2006 r. Zgodnie zaś z art. 24 ustawy zaopatrzeniowej z 1993 r. do jego oceny należało stosować ustawę emerytalną. Nie mógł znaleźć zastosowania art. 53 ust. 1 pkt 1 ustawy zaopatrzeniowej z 1993 r., bowiem stosownie do tego przepisu rentą w rozumieniu nowej ustawy (z 1993 r.) była renta przyznana ostatecznie decyzją z 11 czerwca 1985 r., do której, jak wskazano, skarżąca utraciła prawo z dniem 16 listopada 2001 r. Wobec tego wniosek z 10 lutego 2014 r. o przywrócenie prawa do renty rodzinnej należało potraktować jako wniosek o nowe świadczenie, wniosek o ustalenie prawa do wojskowej renty rodzinnej z tytułu ukończenia 50 lat życia w ciągu 5 lat po ustaniu prawa do renty rodzinnej z tytułu wychowywania dzieci. Wniosek ten zaś należało ocenić według art. 70 ust. 2 ustawy emerytalnej na podstawie odesłania z art. 24 ustawy zaopatrzeniowej z 1993 r.

Sąd Apelacyjny zważył, że zgodnie z art. 59 ustawy zaopatrzeniowej z 1993 r. ustawa zaopatrzeniowa z 1972 r. utraciła moc z dniem wejścia w życie nowego aktu prawnego. Przepisy intertemporalne ustawy z 1993 r. nie odnosiły się bezpośrednio do samej istoty uprawnień świadczeniobiorców, nie znosiły żadnych uprawnień do świadczeń nadanych na podstawie przepisów wcześniej obowiązujących. Powoływany już art. 53 ust. 1 pkt 1 ustawy zaopatrzeniowej z 1993 r. umieścił dotychczasowo nabyte uprawnienia w nowym środowisku prawnym, a metoda przyjęta przy tym przez ustawodawcę zakładała objęcie istniejących już stosunków z zakresu zabezpieczenia społecznego żołnierzy zawodowych i ich rodzin przez przepisy nowej ustawy, jednakże prawo nabyte według art. 25 ust. 1 pkt 1 ustawy zaopatrzeniowej z 1972 r., przysługiwało do ukończenia przez córkę odwołującej się J. 20 lat, tak jak stanowił to przepis będący podstawą nabycia przedmiotowego uprawnienia.

Przepisy ustawy zaopatrzeniowej z 1972 r. przyznawały wdowie po zmarłym żołnierzu prawo do renty rodzinnej z trzech odrębnych tytułów (art. 25 ust. 1). Ustawa emerytalna w art. 70 ust. 1 i 2, do którego odsyła art. 24 ustawy

zaopatrzeniowej z 1993 r., również kreuje kilka niezależnych od siebie podstaw nabycia prawa do świadczenia w postaci renty rodzinnej. Odrębne tytuły nabycia uprawnienia są niezależne w tym znaczeniu, że uzyskanie uprawnienia w oparciu o jedną z podstaw nie wpływa na ewentualną możliwość ponownego nabycia uprawnienia na którejkolwiek z pozostałych podstaw (o ile dojdzie do jego utraty). Podstawy te nie kreują odrębnych rodzajów rent rodzinnych – wojskowa renta rodzinna jest jedną instytucją prawną.

Niezależność tytułów nabycia prawa do renty rodzinnej nakazuje rozpatrywać poszczególne przypadki nabycia uprawnienia jako odrębne zdarzenia prawne. Zważywszy na powyższe nie jest uzasadniony zarzut naruszenia zasady ochrony praw nabytych. Apelująca, jak wcześniej wskazano, utraciła prawo do wojskowej rodzinnej renty przyznanej jej decyzją z 11 czerwca 1985 r. (wcześniej wydawane były decyzje zaliczkowe) wskutek osiągnięcia 16 listopada 2001 r. przez jej córkę J. 20 lat życia. Prawo to przestało więc istnieć i nie może być traktowane jako prawo nabyte. Natomiast prawo do renty, którego skarżąca dochodzi w postępowaniu wszczętym wnioskiem z 10 lutego 2014 r., nie zostało nabyte ani in concreto ani in abstracto, w związku z czym nie może być ono uznane za prawo nabyte podlegające ochronie na podstawie art. 2 Konstytucji RP. Nie może doznać uszczerbku prawo, które w istocie nie zostało nabyte. W chwili ukończenia przez odwołującą się 50 roku życia nie istniała przewidziana ustawowo sytuacja, która wiązałaby się z nabyciem uprawnienia do wojskowej renty rodzinnej. Odwołująca się nie nabyła pod rządami ustawy zaopatrzeniowej z 1972 r. uprawnienia do przyszłego, hipotetycznego nabycia wojskowej renty rodzinnej na podstawie ówczesnego art. 25 ust. 1 pkt 3, czyli tzw. ekspektatywy - chronionego prawem oczekiwania, że uprawnienie zostanie nabyte.

Zgodnie z przyjętym w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego poglądem (wyrok z 11 lutego 1992 r., K 14/91): „Zasadą ochrony praw nabytych objęte są zarówno prawa nabyte w drodze skonkretyzowanych ostatecznie decyzji, przyznających świadczenia, jak i prawa nabyte in abstracto zgodnie z ustawą przed zgłoszeniem wniosku o ich przyznanie. Gdy idzie o ekspektatywy praw, których potrzeba ochrony wynika z samej natury systemu ubezpieczeń społecznych (...) to Trybunał Konstytucyjny - stanął na stanowisku objęcia ochroną ekspektatyw maksymalnie ukształtowanych, tj. takich, które spełniają wszystkie zasadniczo przesłanki ustawowe nabycia praw pod rządami danej ustawy bez względu na stosunek do nich późniejszej ustawy. Dalej idąca ochrona ekspektatyw, tj. w całym zakresie faktycznie ukształtowanych pozycji socjalnych, zależnych od czasu opłacania składki, nie harmonizowałaby dostatecznie z obecnym charakterem systemu ubezpieczeniowego w Polsce (...). Dalej idące stanowisko utrudnić mogłoby ponadto zasadniczą reformę polskiego systemu ubezpieczeń społecznych stosownie do nowych zasad społeczno-gospodarczego ustroju państwa.” Pojęcie ekspektatywy maksymalnie ukształtowanej nie zostało zdefiniowane, a jest zaczerpnięte z dorobku orzeczniczego Trybunału Konstytucyjnego. Rozumieć je należy jako sytuację, gdy spełnione zostały wszystkie materialne przesłanki nabycia prawa, a brak jest jedynie czynności o charakterze formalnym, mimo, iż podmiot zmierza do spełnienia tej przesłanki (np. zainicjował postępowanie celem uzyskania decyzji administracyjnej). Stanowisko powyższe potwierdzono w szeregu orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego – m.in. w wyroku z 22 czerwca 1999 r., K 5/99, wyroku z 15 lipca 2010 r., K 63/07; wyroku z 24 października 2000 r. SK 7/00, wyroku z 10 kwietnia 2006 r., SK 30/04.

W realiach niniejszej sprawy nie sposób przyjąć, że przed 1994 r., tj. przed wejściem w życie ustawy z 1993 r., w stosunku do skarżącej ziszczyły się takie okoliczności, które pozwalałyby przyjąć, że w przyszłości ma ona bezwzględnie zagwarantowane nabycie uprawnienia do renty rodzinnej na podstawie art. 25 ust. 1 pkt 3 ustawy zaopatrzeniowej z 1972 r.

Nie można też mówić o naruszeniu zasady niedziałania prawa wstecz. Zasada ta, odniesiona do podmiotów stosujących prawo, oznacza, że nie można stosować nowo ustanowionych norm prawnych do zdarzeń (szeroko rozumianych), które zaszły przed wejściem w życie nowo ustanowionych norm, z którymi prawo nie wiązało dotąd skutków prawnych normami tymi przewidzianych. W rozpoznawanej sprawie nie ma wątpliwości, że zdarzenia podlegające ocenie z punktu widzenia zastosowanego przez Sąd Okręgowy art. 70 ust. 2 ustawy emerytalnej w związku z art. 24 ustawy zaopatrzeniowej z 1993 r., tj. osiągnięcie przez ubezpieczoną 50 lat i upływ 5 lat od zaprzestania wychowywania dzieci, nastąpiły po wejściu w życie tej ostatniej ustawy. Podsumowując, według Sądu Apelacyjnego, należy przyjąć, że wdowa, uprawniona do renty rodzinnej po zmarłym żołnierzu z tytułu wychowywania dzieci na podstawie art. 25 ust. 1 pkt

1 ustawy zaopatrzeniowej z 1972 r., po wygaśnięciu tego prawa ze względu na osiągnięcie przez dzieci przepisanego wieku, prawo do renty rodzinnej z tytułu osiągnięcia wieku 50 lat w ciągu 5 lat od zaprzestania wychowywania dzieci może nabyć na warunkach określonych w art. 70 ust. 2 ustawy emerytalnej w związku z art. 24 ustawy zaopatrzeniowej z 1993 r. **Mając wszystkie powyższe względy na uwadze Sąd Apelacyjny nie znalazł podstaw do uwzględnienia apelacji, wobec czego z mocy art. 385 k.p.c. orzekł, jak w sentencji.**